

Comentari parcial sobre els moviments radicals a Europa

per Bernat Joan i Mari

En parlar d'Europa, ens estam referint a un dels continents menys independents del món actual, però també a un continent que lluita per la seua independència. La política europea oscil·la entre el pragmatisme dels qui comanden i el sorgiment a països diversos de moviments de gent organitzada que intenta construir les bases d'una nova societat. Aquests moviments s'agrupen bàsicament entorn de diversos leïmotius ideològics: pacifisme/antimilitarisme, ecologisme, defensa dels drets civils, feminisme, nacionalisme (a les comunitats que no han arribat a tenir estat propi), etc.

PACIFISME/ANTIMILITARISME

Pensem que el nostre continent es troba entre els Estats Units i l'URSS. Europa es troba dividida entre els blocs que capitanejen ambdues potències, ço vol dir que en no tenir independència militar tampoc no compta amb independència política. Això ha produït el sorgiment arreu d'Europa d'una oposició ferma a la política de blocs que menen els russos, els ianquis i els seus sicaris. Aquesta oposició va dirigida a una política molt concreta, però amaga darrera una filosofia molt més àmplia i fluctuant. No cal dir que sempre, arreu del món, hi ha hagut persones que s'han negat a participar o a donar suport a qualsevol tipus d'organització armada. Seria una terrible equivocació fins i tot per als més fervents partidaris de mantenir els actuals exèrcits la suposició que tothom els accepta tal com són i que poden seguir funcionant com ho han fet fins ara. No resulta tan aventurada com puga pareixer a primera vista l'afirmació que massa sovint els grups armats s'han excedit en les seues funcions. Perquè, evidentment, cada vegada que un grup s'alça contra la voluntat majoritària d'un poble —del seu poble, del poble que ha de defensar dels enemics— s'està excedint en les seues funcions. Pensem que, de la Segona Guerra Mundial ençà, a Europa hi ha hagut

moltes intervencions d'exèrcits dins el seu territori nacional i contra compatriotes seus. Ens vénen immediatament a la memòria casos com el de Grècia (amb el colp dels coronels), Polònia (amb el colp d'estat militar per intervenir contra Solidarność), Turquia (amb la salvatjada indescriptible que encara va endavant, amb judicis multitudinaris i execucions cada dia més oblidades pel «món lliure»). No he esmentat el cas d'Espanya perquè és més obvi i el tenim més prop...

Aquesta oposició ètica al militarisme imperant arreu del món pot partir també recolzada per una motivació religiosa. Per posar un exemple, l'església nord-americana s'ha oposat a la política bel·licista de Ronald Reagan, l'església d'Holanda s'ha oposat fins i tot a la instal·lació d'armes defensives en el seu territori nacional. Des d'una posició similar, però a nivell més local, l'església basca també s'ha pronunciat repetidament contra *tota* la violència (subratllat *tota*), tant legal com il·legal, metre els seus «germans» de l'església espanyola embolicaven la troca fins al punt que els era possible.

De tot això que hem dit, se'n desprèn que diversos grups socials d'Europa cada dia són més conscients

que l'enemic exterior no és més que una excusa de cara a la militarització interior. El moviment pacifista i antimilitarista té una força especial a l'Alemanya Federal, un estat aparentment democràtic però que es compta entre els més «policiacs» d'Europa.

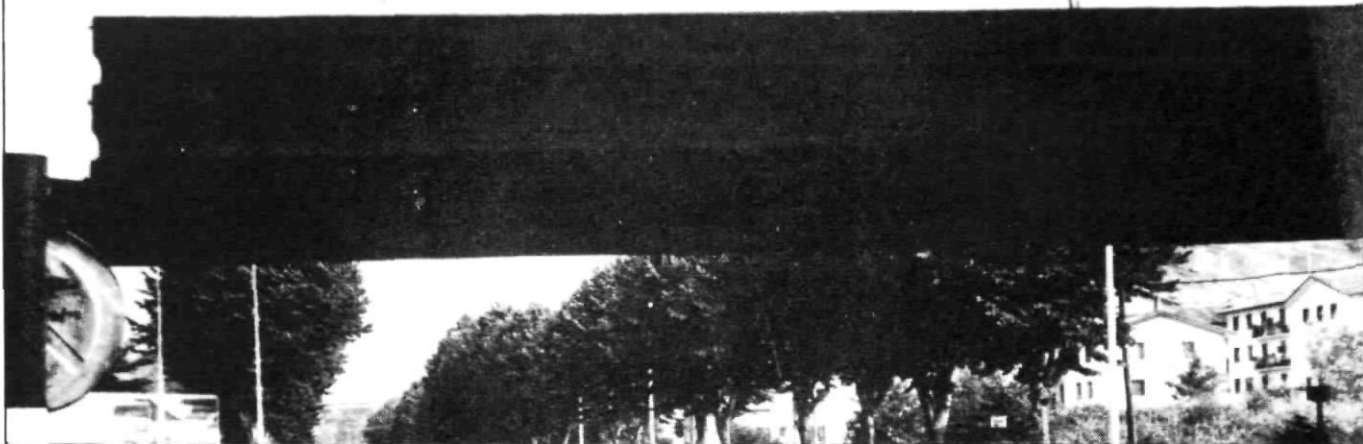
Una conflagració armada entre els blocs antagònics tendria a Europa un camp de batalla ideal. Europa, però, cada dia està menys disposada a fer de conillet d'Índies, potser perquè els europeus ja s'han adonat de l'amenaça que el continu augment del potencial militar representa. A més, també augmenta el grup de persones que estan convençudes que és imprescindible una força popular de radical oposició a tot allò que representi *autoritat* amb l'única finalitat de frenar el procés aparentment irreversible de dominació de l'ésser humà per les seues pròpies estructures. (Caminam irreversiblement cap a un món semblant al descrit per George Orwell a *Nineteen Eighty-Four*). Per dir-ho, més o manco, en paraules del genial Friedrich Nietzsche, l'Estat està fent desaparèixer el poble, i el poble —allí on encara hi ha poble— odia l'Estat i es subleva contra el seu poder alienador, deshumanitzador en definitiva.

ECOLOGISME

Aquest món autoritari s'ha d'anar construint a la seua mida. Una de les eines de control més totalitàries que existeix es vehicula a través de la indústria. Dins aquest camp incloc també la destrucció de les reserves naturals, l'especulació i la degradació del paisatge.

Si desglossam una mica aquests diferents aspectes, observarem que una central nuclear presenta tots els avantatges per al sistema: té un cert perill que pot ser explotat de molt diverses maneres. Sempre hi ha l'excusa que una central en funcionament podria ser atacada per un grup terrorista o per sabotejadors enemics. Solució: més

STOP BASQUE GENOCIDE

La veu d'un poble adreçada al món en la llengua internacional, aprofitant el Mundial-82.

polícia per defensar-la. Normalment es justifica la necessitat de les centrals nuclears basant-la només en raons industrials, però de vegades a algú se li escapen raons més profundes (també ho exemplificaré, perquè ningú no puga dir que veig bellumes: quan es va inaugurar la central d'Almaraz —que, per cert, ara fa figa— una autoritat present a l'acte va dir que la nuclear aquella simbolitzava «la unitat d'Espanya»). Tampoc no hem d'oblidar que en més d'una ofrena a l'apòstol Santiago hi ha hagut referències al tema identificant els partidaris del moviment antinuclear amb els «terroristes».

L'altre argument a favor de les centrals es basa en el fet que —diuen— les centrals nuclears constitueixen un factor de progrés i, per tant, els qui s'hi oposen volen tornar a viure en caveres i a fer llum d'espelmes. L'argument no mereix rèplica. Aquesta ciència que només sap trobar solucions que comporten un augment de l'autoritarisme totalitari —divuites o «democràtic», tant fa!— no pot presentar-se de cap manera davant el món com a ciència oberta i lliure. La politització de la ciència és, al meu entendre, el punt clau d'aquesta dialèctica.

El moviment ecologista representa també un apropament a les realitats immediates, una lluita tenaç en aquelles coses que ens afecten directament: la lluita contra una central nuclear o contra un bloc de ciment a una platja verge, la conscienciació popular i l'actuació de cada u d'acord amb aquesta filosofia globalitzant de l'existència.

L'èxit de l'ecologisme ha quedat fora de dubtes diverses vegades, especialment a les eleccions a Alemanya, on els «Grünen» han demostrat a

bastament el seu arrelament i el seu avanç dins la societat germànica. Sense anar tan lluny, també podem esmentar el cas d'Euskadi, on, si bé no hi ha pròpiament un partit polític ecologista, sí que hi ha moviments polítics que assumeixen aquest camp d'acció. Un altre cas que no ha de passar per alt ha sèt el del problema dels residus nuclears que fins fa uns mesos eren dipositats en una fossa marina que hi ha davant les costes de Galícia. El desplegament de la potent organització ecologista «Green Peace» va ser tan espectacular com eficaç.

El verd s'està estenent per tot Europa i es fa popular. Engendra idees i compromís i, a més —sorpreneu-vos!— no té res a veure amb les forces de seguretat de l'Estat. El verd de l'ecologisme és un verd carregat de pacifisme i de radicalisme, d'anarquisme i de rebuig de les formes de vida autoritàries que genera la nostra societat.

DEFENSA DELS DRETS CIVILS

Tal volta algú objectarà que el títol d'aquest apartat sona a crònica de principis de segle. Què més voldríem que això fos ver! Tenc el convenciment més absolut que les llibertats individuals, a Europa en general —hi pot haver excepcions en uns pocs països en concret—, retrocedeixen. El poder es disfressa i així actua més eficaçment. L'opressió més efectiva i més brutal és aquella que l'oprimit desconeix en el seu abast i també pel que fa a la seua procedència. Per fer front a aquesta realitat i per mirar de modificar-la han sorgit primer a França i després —i amb més força— a Itàlia els partits radicals. La seua pràctica va encaminada a aconseguir en les seues societats concretes uns espais cada vegada més importants de llibertat

individual i col·lectiva.

Existeix una Carta dels Drets Humans que teòricament hauria de ser respectada però que, de fet, cada dia és transgredida per Estats que pretenen qualificar-se de «civilitzats» i «democràtics». A Europa es tortura. A Europa hi ha gent discriminada per raons de raça, religió, sexe o llengua. Aquests fets han estat denunciats diverses vegades per una organització que lluita contra la repressió per motius polítics: «Amnesty International». Cada any «Amnesty International» fa un informe sobre la situació dels drets humans a tots els països del món. No fa falta dir que Espanya no

Una prova de les relacions entre els diferents moviments: Una pintada pro amnistia i una pintada ecologista... ¿fetes per les mateixes mans?

El peu de J. Arregui és una prova evident que a Espanya es tortura.

ha deixat d'aparèixer mai a l'informe.

A les persones partidàries de les llibertats individuals i col·lectives ens hauria de preocupar molt especialment la mentalitat —molt més general que tal volta no ens pensam— que jo en diria d'«autoritarisme democràtic». Posaré també exemples, o qüestions, que és igual: ¿Quina part de la població anglesa és partidària d'«amollar» Irlanda del Nord? ¿Quants francesos hi ha partidaris de l'autodeterminació de Còrsega? ¿Quants suïssos hi ha que defensin els drets dels immigrants que han anat a guanyar-se el pa a les terres helvètiques? ¿Quants hòmens hi ha que s'interessin d'una manera efectiva pels problemes de l'avortament? ¿Quantes dones participen d'alguna manera en la lluita contra el servei militar obligatori?

Totes les opcions polítiques i totes les ideologies polítiques tenen dret a existir. Aquesta és, lògicament, la premisa bàsica d'aquells que pensen que l'Estat ha d'estar al servei de la societat. Quan algú per alguna raó aboga per la il·legalització d'alguna organització per motius ideològics està atacant greument aquest principi elemental. En aquest sentit, resulta preocupant que la segona força política d'Espanya —força poc europea, amb tins feixistes més propis de la dècada dels trenta que no de la dels vuitanta— siga partidària de retallar la llibertat d'expressió i de reinstaurar la pena de mort. Crec que l'oposició a la pena de mort ha de ser un principi que, en una autèntica democràcia, ha d'estar molt per sobre del partit que ocupi la Moncloa.

Els codis civils de diversos estats

d'Europa encara condemnen unes determinades conductes perquè les consideren «immorals». Un exemple ben clar el trobam en la persecució encoberta o oberta de l'homosexualitat. Aquesta persecució també es pot produir per omissió. Fins ara ha existit una tal repressió contra les pràctiques homosexuals no amagades que la simple pressió social impedeix que, en la gran majoria dels casos, dos hòmens o dues dones puguin expressar-se públicament el seu amor.

FEMINISME

Pel que fa a les discriminacions per raons de sexe, hem d'esmentar també la discriminació contra les dones. En aquest aspecte crec que els codis legals també van una mica més avançats que no la societat mateixa. I no pot ser d'altra manera, si tenim en compte que la dominació de la dona es reflecteix fins i tot en l'estructura de la llengua i en expressions lexicalitzades que feministes i no feministes fan servir cada dia: per exemple, hom parla de la *Humanitat* i de l'*Home* referint-se a hòmens i dones, parla dels *valencians* referint-se a valencians i valencianes, etc.

No costa gaire deduir, a partir d'aquestes simples observacions, que les estructures socials i les estructures mentals s'interfereixen i condicionen una realitat i una pràctica molt concretes, prescindint de la legalitat vigent. En el camp de la lluita per la igualtat de drets entre mascles i femelles l'acció se sol produir segons el següent esquema: uns grups radicalitzats però minoritaris agiten l'opinió pública i exigeixen un canvi legal, el

canvi legal es produeix i, tot seguit, la societat es troba en situació d'haver-lo d'assimilar.

Hi ha alguns aspectes molt concrets que, per simple realitat fisiològica, afecten especialment a les dones, i pens en concret en el debat que hi ha arreu del món sobre l'avortament. A l'hora de tractar aquesta temàtica es de tractar aquesta temàtica es produeixen interferències de tot tipus, la més curiosa de les quals —per paradoxal— és la d'aquelles persones que qualifiquen d'assassinat l'avortament però que, en canvi, no han aixecat mai un dit quan s'ha produït una «execució» referendada per la llei. Normalment, l'«humanisme cristià» (referendat per una tropa de cristians de caps de mistos que han vist amb bons ulls les repressions i injustícies que s'han fet contra el poble. ¿Què ha dit l'«humanisme cristià» durant la campanya electoral-82 sobre la tortura i la manca de llibertat a uns territoris molt concrets de la Península Ibèrica?).

Sense anar tan lluny, només cal pensar en l'oposició que hi ha hagut a diversos països d'Europa a les respectives lleis del divorci. Crec que es justifiquen totalment les repetides —i simpàtiques— protestes del Partit Radical Italià davant la Santa Seu. Europa cada dia està menys disposada a viure en una teocràcia khomeiniana: aquí cercam el progrés per altres camins.

A l'hora d'acabar aquest apartat hi ha el perill de deixar en el tinter un parell de consideracions: evidentment, no té possibilitat d'arrelament social el feminisme «ultra» que preconitza la vida de les dones prescindint dels hòmens. Crec que en una societat on hi hagi discriminacions per raó de sexe tothom n'és d'alguna manera víctima (encara que només siga per alienació). Per això la igualtat de drets i la llibertat en les relacions entre les persones aniran en benefici de tothom, tant de la Humanitat com de la Donitat.

NACIONALISME

Històricament, a Europa hi ha hagut fonamentalment un tipus de nacionalisme: el nacionalisme agressiu dels estats moderns en la seua voluntat d'assimilar les diferents nacions que englobaven en una unitat totalitzadora i sense fissures. Sovent aquest nacionalisme ha necessitat la força galvanitzadora de l'imperialisme per poder cristallitzar. Aquest ha set el cas de França, Itàlia, Alemanya i Espanya.

Al llarg del segle XX i davant aquest nacionalisme agressiu que, en els moments de màxima histèria ha dut al

nazisme i al feixisme, han sorgit tota una sèrie de nacionalismes defensius a les nacions que estan en vies d'assimilació pels esmentats estats. Així, corsos, bascos, nord-irlandesos, flamencs, bretons, sards, friülans, occitans, gallecs, catalans, etc, han començat a marcar les distàncies respecte d'aquells estats que teòricament els fornien la seua identitat nacional. El concepte de nació és un d'aquests conceptes que han fet vessar molta tinta i que encara no estan universalment definits. A més, és molt difícil conciliar les postures de les diverses parts. ¿Per què no hi pot haver un acord entre els qui diuen que Sardenya és una comunitat autònoma de la nació italiana i els qui proclamen que Sardenya és una nació? La resposta és elemental: ambdós bàndols

representen interessos diferents i ambdós es busquen un suport ideològic que vagi d'acord amb la defensa de llurs interessos. Uns malden encara per mantenir l'Estat «modern» i els altres —evidentment més progressistes— intenten superar-ne les contradiccions.

A l'Europa actual, el nacionalisme defensiu té representació parlamentària a diversos estats: a l'Estat belga, la Volskunie flamenca hi té una àmplia representació; a Irlanda del Nord hi ha cinc diputats del Sinn Fein; a l'Assamblea corsa, l'UPC (Unió del Poble Cors) és el tercer partit; i, finalment, a les Corts Espanyoles hi ha 20 parlamentaris nacionalistes catalans i 18 parlamentaris nacionalistes d'Euskadi, i a més, un cert nacionalisme —una mica difús— en totes les forces progressistes.

QUÈ VOLEN, AQUESTA GENT?

He donat una breu passada per sobre d'una sèrie de moviments radicals que existeixen i que estan en

procés d'arrelament arreu d'Europa. Cal establir entre tots ells unes quantes connexions importants: els moviments ecologistes normalment també assumeixen l'antimilitarisme i el nacionalisme de les comunitats sense estat. Tots aquests moviments assumeixen la defensa dels drets civils, amb l'excepció d'alguns grups nacionalistes de caràcter conservador (aquests grups tampoc no tenen molt clara la problemàtica ecologista). Els membres dels diferents moviments se senten units ideològicament entre ells i, en definitiva, es consideren seccions d'un moviment global que està prenent una forta embranzida: els Grünen i els Krackers, Green Peace i Amnesty International, Herri Batasuna i el Front d'Alliberament de Còrsega són unes poques baules de la futura cadena que constituirà l'Europa Unida. Unida per la solidaritat i no per tractats militars. Unida per la defensa de la natura i no per la rapinya de les multinacionals. Unida per la llibertat i no per la por. Unida perquè totes les nacions seran lliures i s'haurà esborrat la misèria de les fronteres que mantenen els actuals estats...

Ha afirmat R. Pannikar que la Humanitat ha passat per dues etapes (Prehistòria i Història) i que ara entrem en una tercera (Ahistòria). Ben segur que, en l'establiment de les bases d'aquesta nova civilització, Europa —situada entre el Pentàgon i el Kremlin— hi té un paper primordial.

BERNAT JOAN I MARÍ

Pren força un ampli moviment a favor del desarmament i la pau.

